

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในชีวิตการทำงานของมนุษย์ ไม่ว่าจะปฏิบัติในงานในภาครัฐบาลหรือเอกชน ตลอดจนการดำเนินงานชีวิตส่วนตัว จะต้องเกี่ยวข้องกับ การตัดสินใจอยู่ตลอดเวลา จะโดยรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม โดยเฉพาะการทำงานของผู้ที่อยู่ในตำแหน่งบริหาร การตัดสินใจนับว่าเป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญ และเป็นหัวใจของการบริหาร ดังที่ กริฟฟิธ (Griffiths, 1978:92) กล่าวว่า "กระบวนการตัดสินใจเป็นกระบวนการกลางของการบริหาร" ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของไซมอน (Simon 1976:8) ที่กล่าวว่ากระบวนการบริหารก็คือ กระบวนการตัดสินใจ จึงนับได้ว่า การตัดสินใจเป็นปัจจัยสำคัญของผู้บริหารที่ต้องดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ (พิศมัย วิบูลย์สวัสดิ์ 2528:304) นอกจากนี้ความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์การนั้นขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจของผู้บริหาร หรือผู้รับผิดชอบในองค์การนั้น ๆ จึงจำเป็น อย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องมีทักษะ และความสามารถในการตัดสินใจอยู่ในระดับสูง และองค์การมีความจำเป็นที่จะตระหนักถึงความสำคัญ ให้มีการสนับสนุนส่งเสริม และพัฒนาทักษะด้านนี้แก่ผู้บริหารให้อยู่ในระดับสูงเสมอ

ในระบบบริหารสุขภาพ โรงพยาบาลเป็นองค์การหนึ่งที่มีความสำคัญ ซึ่งมีฝ่ายการพยาบาล เป็นหน่วยงานหนึ่งที่รับผิดชอบให้บริการด้านการรักษาพยาบาลของโรงพยาบาลให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ หรืออาจกล่าวได้ว่า คุณภาพของการบริการสุขภาพนั้นมีความสัมพันธ์โดยตรงกับคุณภาพของการปฏิบัติงาน ของโรงพยาบาลและคุณภาพของพยาบาลขึ้นอยู่กับ การบริหารการพยาบาล ฉะนั้นผู้บริหาร การพยาบาลจะต้องเป็นผู้ที่มีทักษะการบริหารเป็นอย่างดี เพื่อให้งานบริการสุขภาพและวิชาชีพการพยาบาลมีความเจริญก้าวหน้า (ดวงวดี สิงโฆบล 2529: 214-215)

จากสายการบังคับบัญชาของฝ่ายการพยาบาล

จะเห็นว่าพยาบาล

หัวหน้าตึกเป็นผู้บริหารงานในระดับต้น ซึ่งรับผิดชอบงานในหน่วยงานย่อยๆ เพียงหน่วยเดียวของโรงพยาบาล แต่มิได้หมายความว่า ความสำคัญและความจำเป็นของพยาบาลหัวหน้าตึกจะลดน้อยลงไป ในทางตรงข้ามพยาบาลหัวหน้าตึกนั้น เป็นบุคคลที่สำคัญในการดำเนินการให้การบริการพยาบาลบรรลุตามวัตถุประสงค์ และนโยบายขององค์การ ทั้งนี้เพราะเป็นพยาบาลระดับบริหารที่ปฏิบัติภารกิจใกล้ชิดกับผู้ป่วย และกับพยาบาลระดับปฏิบัติการมากกว่าผู้บริหารระดับอื่น ๆ ทำให้ทราบดีว่าการที่จะดำเนินการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดนั้น จะต้องใช้ทรัพยากร และมีวิธีดำเนินการอย่างไร ซึ่งจะส่งผลถึงการปรับนโยบายหรือแผนงานขององค์การมาเป็นแนวปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผู้บริหารระดับนี้ยังเป็นสื่อกลางระหว่างผู้บริหารระดับสูง กับระดับปฏิบัติการ และผู้ปฏิบัติการกับผู้รับบริการด้วย ซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงาน และต่อระบบการบริหารการพยาบาลเป็นอันมาก (Clark and Shea 1979:157) ฉะนั้นพยาบาลหัวหน้าตึกนั้นจะคงเป็นนักบริหารที่ดี ที่สามารถอ่านวเคราะห์ความสละสลวยแก่ผู้ปฏิบัติงาน มีความสามารถที่จะกระตุ้น รุนแรง สร้างขวัญกำลังใจ และต้องมีทัศนคติที่ดีต่อการบริการพยาบาล และวิชาชีพการพยาบาลด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อผลการปฏิบัติงาน ลาป่วย การโยกย้ายหมุนเวียน และต่อการปฏิบัติงาน อาจกระทำด้วยความกระตือรือร้น มีความคิดสร้างสรรค์ มีสัมพันธภาพที่ดี และมีความพึงพอใจต่องานของผู้ปฏิบัติการพยาบาลไม่น้อยแค่นั้น ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อคุณภาพของการบริการพยาบาล (Johnston 1983:22-26)

ภารกิจของพยาบาลหัวหน้าตึกมีหลายประการ ซึ่งวิเชียร ทวีลาภ (2523:88-90) ได้สรุปเอาไว้ดังนี้คือ มีหน้าที่ในการวางแผน สั่งการ นิเทศงาน ประเมินผลงานบุคลากร ประสานงานระหว่างบุคลากรในหน่วยงานและระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ จัดประชุมปรึกษาหารือระหว่างบุคลากรในหน่วยงาน ในเรื่องของการบริหารและการศึกษา จัดอัตรากำลังบุคลากรขึ้นปฏิบัติงาน เป็นที่ปรึกษาแก่บุคลากรทั้งในเรื่องงานและส่วนตัว จัดและสนับสนุนให้มีการพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากร รายงานข่าวสารต่าง ๆ รวมทั้งความต้องการวัสดุ อุปกรณ์ และจัดหางบประมาณต่อผู้บังคับบัญชา เป็นผู้ดำเนินการทุกอย่างภายใต้อำนาจและหน้าที่ และนโยบายของโรงพยาบาลที่จะให้การพยาบาลที่มีมาตรฐาน และ

ประสิทธิภาพ ไม่ละเลยการให้สุขศึกษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วย ดูแลหน่วยงาน
วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือทางการรักษาพยาบาลให้มีเพียงพอ พร้อมทั้งจะใช้ได้อยู่
เสมอ ให้ความร่วมมือแก่การศึกษา วิจัย และกิจกรรมของสมาคมวิชาชีพ

จากภาระกิจของพยาบาลหัวหน้าตึกดังกล่าว จะเห็นว่ามีทั้งการปฏิบัติ
การพยาบาลที่ต้องแก้ปัญหาความเจ็บป่วย การบริหารงานบุคคล และการบริหาร
งานทั่วไป ซึ่งในหน่วยงานบริการสุขภาพนั้นเป็นองค์การที่มีความยุ่งยาก ซับซ้อน
ยากต่อการปรับปรุงและแก้ปัญหา มีพยาบาลหัวหน้าตึกเป็นผู้บริหารระดับที่สำคัญ
ทักษะทางการบริหารจึงมีความจำเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะทักษะในการตัดสินใจ
นั้น ซึ่งโดยทั่ว ๆ ไปถือเป็นทักษะที่มีความสำคัญและจำเป็นพื้นฐานของพยาบาลทุก
คนอยู่แล้ว (Follet 1982:328) ยิ่งเมื่ออยู่ในระดับนี้แล้วยิ่งถือเป็นหัวใจเลยที่
เดียว (Shank and Kenedy 1978:208 ; Daniel and Terrell
1978:20) หัวหน้าตึกทุกคนจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อการตัดสินใจ ต้องยอมรับและมี
ความสามารถที่จะแก้ปัญหาที่ซับซ้อนในภาวะวิกฤตได้อย่างดีและทันต่อเวลา ด้วย
ประสิทธิภาพสูง สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ ซึ่งการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพนั้น
จะแสดงถึงความสามารถในการทำงานและจะได้รับการยอมรับจากผู้ร่วมงานเป็น
อย่างดี (สุจิตรา เหลืองอมรเลิศ 2529:44) ในทางตรงข้าม ถ้าพยาบาล
หัวหน้าตึกขาดทักษะ และความสามารถในการตัดสินใจ รวมทั้งการที่ไม่กล้าที่จะ
ตัดสินใจด้วยแล้ว จะเป็นผู้บริหารที่ขาดประสิทธิภาพ คุณภาพการบริการการ
พยาบาลของหน่วยงานอาจอยู่ในระดับต่ำ ผู้ได้บังคับบัญชาขาดขวัญและกำลังใจ
ขาดที่พึ่ง สิ้นเปลืองทรัพยากร รวมทั้งวิชาชีพไม่ได้รับการพัฒนา ไม่เป็นที่ยอมรับ
ของคนทั่ว ๆ ไปอีกด้วย จะเห็นได้ว่าการที่จะพัฒนาผู้บริหารทางการพยาบาล
ให้มีประสิทธิภาพนั้น สามารถกระทำได้โดยการพัฒนาความสามารถและทักษะใน
การตัดสินใจของผู้บริหารทางการพยาบาลนั่นเอง (Daniel 1978:20-28)

ในการที่จะพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจนั้น จำเป็นที่จะต้อง
ทราบระดับความสามารถในการตัดสินใจในปัจจุบัน และทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อ
ความสามารถในการตัดสินใจด้วย ทั้งนี้เพื่อจะได้หาแนวทางในการดำเนินการได้
ซึ่งความสามารถในการตัดสินใจนั้น สามารถวัดได้จากพฤติกรรมการตัดสินใจโดย

ดูว่า ผู้ทำการตัดสินใจนั้นได้แสดงออกถึงการมีความเชื่อมั่น ความคิดสร้างสรรค์ ความยืดหยุ่น มีวิจารณญาณ และมีเหตุผล มากน้อยอย่างไร (Corcoran 1981) ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการตัดสินใจนั้น จากทฤษฎีระบบ คน วิถีการขององค์การ และสิ่งแวดล้อม มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งอิสระ สุวรรณผล (2519:93) เชื่อว่าเป็นผลมาจากองค์ประกอบด้านจิตวิทยา และสรีรวิทยาของคน ระบบสื่อสาร สภาพในองค์การ สถานการณ์และเวลา และสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งก็สอดคล้องกับความเห็นของวิเชียร ทวีลาภ (2527:80) ที่เชื่อว่าเป็นผลมาจากโครงสร้างขององค์การลักษณะและความเป็นผู้นำของผู้บริหารระดับรองลงมา และการรู้จักใช้วิจารณญาณโดยยึดหลักการและเหตุผลเป็นสำคัญ เทเลอร์ (Taylor 1978:20-30) และเฮสเคท (Hesketh, 1974 อ้างใน Corcoran 1981) เชื่อว่า พฤติกรรมการตัดสินใจของมนุษย์นั้นน่าจะเป็นผลมาจาก กลุ่มตัวแปรพื้นฐานเกี่ยวกับความสามารถ สิ่งจูงใจ และปัจจัยแวดล้อม ซึ่งรวมถึงพื้นฐานการศึกษาและประสบการณ์ด้วย นอกจากนี้จากผลการศึกษาของคอร์โคแรน (Corcoran 1981:174) ก็พบว่า พยาบาลที่มีอาวุโสน้อยกว่ามีทักษะในการวิเคราะห์ค่อนข้างน้อย ซึ่งทักษะการวิเคราะห์นี้เป็นทักษะที่มีความจำเป็นต่อการปฏิบัติการพยาบาลมาก และพบว่าประสบการณ์ทางการบริหารนั้นมีความสำคัญต่อการบริหารอย่างยิ่ง นอกจากนี้ยังพบว่าการศึกษาที่พยาบาลมีโอกาสได้รับข้อมูล-ข่าวสารทางวิชาการอย่างเพียงพอ ซึ่งได้แก่ การสัมมนา การประชุมวิชาการ และการศึกษาย่างต่อเนื่องนั้น จะช่วยเพิ่มทักษะในการตัดสินใจมากขึ้น ส่วนการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวกับความสามารถในการตัดสินใจของพยาบาลในไทยนั้น ยังไม่เคยมีใครทำมาก่อนเลย ฉะนั้นจึงควรศึกษาว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่มีความสัมพันธ์ และสามารถพยากรณ์ความสามารถในการตัดสินใจของพยาบาล หัวหน้าศึกได้

ผู้วิจัยได้คัดเลือกเอาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมและความสามารถของคนและสิ่งแวดล้อมของคนมาศึกษา นั่นคือ อายุ เนื่องจากในคนปกติเมื่ออายุมากขึ้นระดับสติภาวจะเจริญสูงขึ้นตามวัย ประสบการณ์มากขึ้น ความคิดอ่านและการมองเห็นปัญหาจะชัดเจน ถูกต้องตามความเป็นจริงมากขึ้น ความคิดและการกระทำจะค่อย ๆ ปรับเปลี่ยนไปตามวัย (ทัศนาศู บุญทอง 2529:190)

สถานภาพสมรส เป็นปัจจัยสำคัญอีกอย่างหนึ่ง เนื่องจากว่า ครอบครัว เป็นแหล่งของปัญหาและเป็นแหล่งของความรัก มีการสนับสนุนซึ่งกันและกัน และ ยังก่อให้เกิดคนมีสุขภาพภาวะทางอารมณ์มากขึ้น

บุคลิกภาพและระดับการศึกษาที่มีส่วนสัมพันธ์กับพฤติกรรมของคน โดยที่ คุณลักษณะความเป็นหญิง-ชาย มีอิทธิพลมาจากสิ่งแวดล้อมมากกว่ากรรมพันธุ์ (Ellensen 1982:210-212) และระดับการศึกษานั้นเป็นสิ่งที่สังคมถือเป็นเกณฑ์ในการให้คุณค่าต่อวิชาชีพที่แตกต่างกันซึ่งการได้รับการยอมรับในสังคม จะส่งผลกระทบต่อบุคลิกภาพของคนด้วย และการศึกษาจะให้ประสบการณ์ทั้งใน ด้านทฤษฎีและปฏิบัติทำให้คนมีสุขภาพภาวะสูงขึ้น

ในด้านทัศนคติทัศนนั้นถือว่า เป็นสิ่งที่สำคัญต่อพฤติกรรมของบุคคล (Lauer and Handel 1983:274) ทัศนคติที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อการ ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ แตกต่างกัน พวกที่มองเห็นคุณค่าของตนเอง จะเป็นผู้ที่มีความภูมิใจ และพอใจในชีวิต จะประกอบการทำงานได้อย่างมีคุณภาพ และมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีพฤติกรรมกล้าแสดง และแสวงหาประสบการณ์ ความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ (Wiggin and Other 1970:411) นอกจากนี้ บรรยากาศขององค์การจะเป็นแรงกดดันที่สำคัญยิ่ง ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนที่อยู่ใน องค์การนั้น ๆ (สมัยศ นาวีการ 2525:329) ในองค์การที่มีการควบคุมที่ เข้มงวดเกินไป ทำให้พยาบาลจำนวนไม่น้อยรู้สึกอึดอัด ไร้ค่า และบางคนกลายเป็นคนที่ขาดการตัดสินใจไปในที่สุด (ทัศน บุญทอง 2529:195)

ด้วยเหตุที่โรงพยาบาล ที่สังกัดในทบวงมหาวิทยาลัยเป็นโรงพยาบาล ที่ให้การบริการการรักษาพยาบาลที่อยู่ในระดับที่ซับซ้อนด้วยเทคโนโลยีทั้งยังเป็น แหล่งศึกษาทั้งทางทฤษฎี และการปฏิบัติของนักศึกษาในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ สุขภาพและเป็นแหล่งบริการวิชาการ การค้นคว้าวิจัยอีกด้วย ลักษณะโครงสร้าง ขององค์การและสายการบังคับบัญชาค่อนข้างมีความซับซ้อน และมีความเป็น เอกเทศ ชัดเจน มีขอบข่ายความรับผิดชอบและปริมาณงานที่กว้างขวาง การจัด ระบบการบริหารและระบบการบริการมีความซับซ้อน จึงต้องการผู้บริหารงานทุก

ระดับที่มีประสิทธิภาพสูง เพื่อให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์การ และเพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาสาธารณสุข ฉบับที่ 6 ของประเทศ ที่มุ่งหวังให้ประชาชนมีสุขภาพอนามัยที่เข้มแข็ง และมีคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและสังคมด้วย (วิโรจน์ สารรัตนะ 2530:34) แม้ว่าโรงพยาบาลสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย จะไม่ได้สังกัดอยู่กับกระทรวงสาธารณสุข แต่ก็นับว่าเป็นองค์การที่สำคัญที่จะให้การสนับสนุน ร่วมมือและให้ความช่วยเหลือให้แผนพัฒนาฉบับนี้บรรลุตามเป้าหมายได้ด้วย การหาแนวทางปรับปรุงประสิทธิภาพของการบริการของโรงพยาบาลให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น ซึ่งวิธีการหนึ่งก็คือ การพัฒนาผู้ปฏิบัติงานระดับบริหาร ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ เทอดพงษ์ ไชยพันธ์ (2530:3) ที่ว่า "การจะพัฒนางานสาธารณสุขให้ได้ผลตามเป้าหมายนั้น จะต้องพัฒนากำลังคนด้านบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ" ซึ่งพยาบาลหัวหน้าตึกก็เป็นบุคคลอยู่ในระดับบริหารจัดการของโรงพยาบาลสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ที่มีความสำคัญดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญที่ควรจะได้ศึกษาหาแนวทางที่จะปรับปรุงความสามารถในการตัดสินใจของพยาบาลหัวหน้าตึกที่อยู่ในสังกัดนี้ ด้วยการศึกษาดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญที่ควรจะได้ศึกษาหาแนวทางที่จะปรับปรุงความสามารถในการตัดสินใจในปัจจุบัน และศึกษาหาปัจจัยที่สนับสนุนและเป็นอุปสรรคต่อความสามารถในการตัดสินใจ ซึ่งเมื่อทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ แล้วก็จะสามารถนำมาผลการศึกษานี้ไปประกอบในการพิจารณาคุณสมบัติและคุณลักษณะของพยาบาลหัวหน้าตึก และเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุง ตลอดจนการเตรียมผู้บริหารทางการพยาบาล นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาในวิชาชีพการพยาบาลอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการตัดสินใจของพยาบาลหัวหน้าตึก ในโรงพยาบาลสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย
2. เพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์ความสามารถในการตัดสินใจของพยาบาลหัวหน้าตึก ในโรงพยาบาลสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย โดยมี อายุ สถานภาพสมรส ประสบการณ์ในการทำงานเป็นพยาบาลหัวหน้าตึก ระดับการศึกษา คุณลักษณะความเป็นหญิง-ชาย อัตราหนี้สิน ความสามารถในการบริหาร และบรรยากาศองค์การ เป็นตัวพยากรณ์

ปัญหาการวิจัย

1. พยาบาลหัวหน้าตึกในโรงพยาบาลสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย มีความสามารถในการตัดสินใจเป็นอย่างไร

2. ปัจจัยกีดสรร ซึ่งได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส ประสบการณ์ในการทำงานเป็นพยาบาลหัวหน้าตึก ระดับการศึกษา คุณลักษณะความเป็นหญิง-ชาย อัตราหนี้สิน ความสามารถในการบริหาร และบรรยากาศองค์การ มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการตัดสินใจ และสามารถพยากรณ์ความสามารถในการตัดสินใจของพยาบาลหัวหน้าตึกในโรงพยาบาลสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ได้หรือไม่

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะพยาบาลหัวหน้าตึก ในโรงพยาบาลสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาคือ

2.1 ตัวแปรเกณฑ์ (Criteria Variable) ได้แก่ ความสามารถในการตัดสินใจ

2.2 ตัวแปรพยากรณ์ (Predictor Variable) ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส ประสบการณ์ในการทำงานเป็นพยาบาลหัวหน้าตึก ระดับการศึกษา คุณลักษณะความเป็นหญิง-ชาย อัตราหนี้สิน ความสามารถในการบริหาร และบรรยากาศองค์การ

แนวเหตุผล และสมมติฐานการวิจัย

พยาบาลหัวหน้าตึก เป็นผู้บริหารทางการพยาบาลระดับต้นที่ปฏิบัติงานในระบอบสุขภาพ ซึ่งนับว่าเป็นองค์การที่มีความซับซ้อน ต้องเผชิญกับปัญหาและการตัดสินใจที่มีความยุ่งยากและค่อนข้างซับซ้อน ต้องอาศัยทั้งศิลปะและวิทยาศาสตร์เข้ามาช่วย (Taylor 1978:30) ทั้งนี้เพราะพยาบาลหัวหน้าตึกต้องปฏิบัติงานในฐานะผู้ให้บริการให้การดูแลการพยาบาลแก่ผู้มารับบริการโดยตรง และในฐานะผู้บริหารงานทั่ว ๆ ไป จากทฤษฎีระบบที่ว่า คน วิธีการ และสิ่งแวดล้อมอยู่ในระบบ ๆ หนึ่ง ซึ่งมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน โดยที่สิ่งแวดล้อมและลักษณะทางจิตวิทยาของคนมีผลต่อพฤติกรรมของคน ตามทฤษฎีการรู้งใจของมาสโลว์ (Maslow 1954:370-396) ที่ว่า การรู้งใจจะเป็นไปตามลำดับความต้องการอย่างมีระเบียบ ซึ่งมีอยู่ 5 ชั้น ได้แก่ ด้านร่างกาย ความปลอดภัย สังคม การได้รับการยกย่องในสังคม และความสำเร็วจิต ซึ่งพฤติกรรมของคนจะเป็นไปตามการรู้งใจด้วย (McCormick and Iigen 1981:305-306) เทเลอร์ (Taylor 1978:20-30) และ เฮสเคท (Hesketh 1974 อ้างถึงใน Corcoran 1981:27) ที่เชื่อว่า พฤติกรรมการตัดสินใจของคนเรานั้นเป็นผลมาจาก กลุ่มตัวแปรพื้นฐานเกี่ยวกับความสามารถ สิ่งรู้งใจ และปัจจัยแวดล้อมอิสระ สุวรรณผล (2519:93) เชื่อว่าเป็นผลมาจากองค์ประกอบด้านจิตวิทยาและสรีรวิทยาของคน ระบบสื่อสาร สภาพภายในองค์การสถานการณและเวลา และสภาพแวดล้อม ซึ่งก็สอดคล้องกับ วิเชียร ทวีลาภ (2527:80) ที่เชื่อว่าเป็นผลมาจากโครงสร้างขององค์การและภาวะผู้นำของผู้ใต้บังคับบัญชาด้วย

ปัจจัยต่าง ๆ ที่นำมาศึกษานี้ เป็นปัจจัยที่เชื่อว่าเป็นตัวกระตุ้นสิ่งแวดล้อมของแต่ละบุคคล ที่มีผลต่อความสามารถในการตัดสินใจของพยาบาลหัวหน้าตึกได้แก่

อายุ เนื่องจากว่า การที่คนอายุมากขึ้น ระดับวุฒิภาวะจะเจริญขึ้นตามวัย ความคิดอ่าน และการมองปัญหาต่าง ๆ จะชัดเจนและถูกต้องตามความเป็นจริงมากขึ้น ความคิด และการกระทำจะปรับเปลี่ยนไปตามวัย (ทัสนา บุญหลง 2529:190) นอกจากนี้การที่คนเรามีอายุมากขึ้น มีโอกาสได้ปฏิบัติงานกับคนมา

หลายประเภท ประสบกับปัญหาต่าง ๆ มากมาย ทำให้มองอะไรได้กว้างไกล
ครอบคลุม และลึกซึ้ง (Maslach 1982:60)

สถานภาพสมรส เนื่องจากว่า ครอบครัวเป็นแหล่งของปัญหา ด้
รับการสนับสนุน ให้คำปรึกษา ลดภาวะเครียด และได้รับความรักจากสมาชิกใน
ครอบครัว จึงทำให้การปฏิบัติงานด้วยความเชื่อมั่น และมีความมั่นคงมากขึ้น
มีวิสัยทัศน์สูง ซึ่งการที่บุคคลมีวิสัยทัศน์จะทำให้คนมีเหตุผลไม่หวั่นไหวง่าย
มักทำงานด้วยสติและปัญหาที่สุ่มรอบครอบ (ละอ อุดทางกูร 2528:80) สอด
คล้องกับ หวีศรี กรีทอง (2530:67) ที่พบว่าผู้ที่มีสถานภาพสมรสคู่กัน เป็นผู้ที่ม
คุณภาพชีวิตในการทำงานสูงกว่าผู้ที่มีสถานภาพสมรสโสด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ประสบการณ์ ประสบการณ์ในอดีตเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลนั้นรู้ว่าภาวะ
อะไรบ้างที่เสี่ยงและไม่เสี่ยง มีความกล้าที่จะเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ได้ดี
ประสบการณ์มากจะช่วยพัฒนาความคิด มีจินตนาการ สามารถคิดหาทางเลือก
สำหรับการตัดสินใจได้มาก และสามารถเลือกทางเลือกได้ดี และเหมาะสมได้
มากกว่า นอกจากนี้ยังช่วยให้บุคคลมีความเชื่อมั่น และมีเหตุผลมากขึ้นด้วย
(Kirk 1981: 172) จากผลการวิจัยของ ซีบัลย์ (Cebulk 1977:122) พบ
ว่า ประสบการณ์บางอย่างของพยาบาลจะช่วยในการเตรียมให้พยาบาลเป็นผู้
บริหารที่ดีได้ ในการเรียนการสอนทางการพยาบาลนั้นได้จัดให้มีประสบการณ์
อย่างเป็นขั้นตอน ให้มีการเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ซึ่งก่อให้เกิดพยาบาลมีเหตุผลและ
ตัดสินใจได้ เป็นการสอนที่มีประสิทธิภาพประหยัดทั้งเวลาและยังช่วยให้บรรลุตาม
วัตถุประสงค์ของการเรียนได้เป็นอย่างดี (Bailey and Claus 1975:7)
และจากผลการวิจัยของ คอร์โคแรน (Corcoran 1981: 147) พบว่า
ประสบการณ์ช่วยให้ทักษะทางการตัดสินใจของพยาบาลหัวหน้าตึกเพิ่มขึ้น

ระดับการศึกษา เนื่องจากว่าระดับการศึกษาแต่ละระดับย่อมมีการ
กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาในระดับนั้น ๆ แตกต่างกัน โดยมีมุ่ง

ครอบครัวและการพัฒนาบุคคล ช่วยให้แต่ละคนสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ประสบความสำเร็จตามศักยภาพของตนเอง ช่วยให้รู้จักตนเอง และมีทักษะในการสื่อสารที่ดี (กาญจนา คุฎาวัณห์ 2527:21) นอกจากนี้ความสามารถของมนุษย์นั้นมาจาก ขบวนการเรียนรู้ ได้ผ่านการฝึกฝนให้มีประสบการณ์หรือได้รับจากการศึกษามา (Dessler มปป :44) จากผลการศึกษาของ กูร์ และ ซอมเมอร์เฟลด์ (Goor and Sommerfeld 1975:495-504) ที่พบว่า นักศึกษาที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับสูงนั้นจะมีความคิดสร้างสรรค์ มากกว่านักศึกษาที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับต่ำกว่า และจากผลการวิจัยของ โคโมริตะ (Komorita 1972: 6809-A) พบว่าอัตราทัศนคติเพิ่มขึ้นตามจำนวนปีที่ศึกษาในโรงเรียนของนักเรียน พยายาม

ทัศนคติ เนื่องจากว่าทัศนคติ เป็นสิ่งสำคัญที่กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์และสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล (Lauer and Handel 1983:274) เป็นกรอบของการกระทำ และเป็นตัวสำคัญในการกำหนดสติปัญญาการปรับตัวและความสำเร็จในชีวิตมนุษย์ ผู้ที่มีทัศนคติบวกจะสามารถใช้ตนเองเป็นเครื่องมือได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถประกอบกิจกรรมตามที่ได้ตั้งความมุ่งหวังเอาไว้ มองตนเองได้ตามความเป็นจริง มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงมีสัมพันธ์ภาพดี ชอบแสวงหาความรู้ใหม่ มีความคิดสร้างสรรค์ ชอบร่วมกิจกรรมต่าง ๆ มีความกล้าเสี่ยง และกล้าแสดง (Wiggin and other 1970:411) มีความเป็นผู้นำ ทำงานด้วยการมีแผนและจุดมุ่งหมายที่แน่นอน (Lauer and Handel 1983:275-276) ซึ่งตรงข้ามกับผู้ที่มีทัศนคติลบ ที่เป็นผู้ที่ไม่กล้าแสดงออกขาดความมั่นใจ มักกระทำอะไรพบแต่ความล้มเหลว ปฏิสัมพันธ์กับคนมีน้อยจากผลการวิจัยของ สมิทซ์ ชินะตระกูล (2517:67) และรุ่งนภา ทีชะ (2521:67) พบว่าผู้ที่มีทัศนคติบวก จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าผู้ที่มีทัศนคติลบ และจากผลการวิจัยของ ปัญญาธิ ใจบรรจง (2526:บทคัดย่อ) พบว่า ทัศนคติ ก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาครู มีความสัมพันธ์กับผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพตามการรับรู้ของนักศึกษาครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและ ทัศนคติ ก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาครู สามารถอธิบายความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้ผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาครูได้ นอกจากนี้

โคโมริตะ (Komorita 1972:6809) ยังพบว่าอัครมนตรีที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพยาบาล และอัครมนตรีเพิ่มขึ้นตามจำนวนปี ที่ศึกษาด้วย

คุณลักษณะความเป็นหญิง-ชาย เนื่องจากว่าผู้ที่มีคุณลักษณะความเป็นชายสูงนั้น เป็นผู้ที่มีความขยัน มีความกล้าเสี่ยง ก้าวร้าว มีเหตุผล ควบคุมอารมณ์ได้ ชอบแก้ปัญหาที่เป็นนามธรรมมากกว่ารูปธรรม มีความเข้มแข็งเป็นตัวของตัวเอง มีความยึดหยุ่นสูง มีทัศนคติที่ดีต่อหน้าที่การงาน และวัตถุประสงค์ของตัวเองกับขององค์การ ไม่ถูกแยกออกจากกัน ในขณะที่ผู้ที่มีคุณลักษณะความเป็นหญิงสูงนั้น มักเป็นผู้ที่มีความอ่อนแอ ไม่มีเหตุผล มีความพึ่งพาคนอื่นสูง ชอบช่วยเหลือผู้อื่น หลีกเลี่ยงการแก้ปัญหาโดยใช้สติปัญญา (Shiffelett and Mefaclan 1978:22) ซึ่งจากผลการวิจัยของ มินนิคเกอร์อด, โจนส์ และการ์เซีย (Minnigerode, Jones and Garcia 1978:299-302) พบว่า พยาบาลในอุดมคติของนักศึกษาพยาบาลนั้น จะต้องเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะความเป็นชายสูง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ โจเซฟท์ (Joseph 1985:21) ที่พบว่า พยาบาลที่มีคุณลักษณะความเป็นชายสูงเท่านั้นที่มีทัศนคติว่าพยาบาลควรจะทำการศึกษาในกิจกรรมการดูแลต่าง ๆ

บรรยากาศองค์การ เนื่องจากว่าเป็นคุณสมบัติของสภาพแวดล้อมที่สมาชิกในองค์การรับรู้ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม และเป็นแรงกดดันที่สำคัญยิ่งที่จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงาน และความพึงพอใจของสมาชิกในองค์การ (สมยศ นริการ 2525:331) ซึ่งในบรรยากาศแบบเผด็จการ ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้สึกไม่มีอิสระ ไม่พอใจในงาน ไม่เกิดความคิดริเริ่ม ไม่กล้าแสดงออก ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ความสามัคคีมีน้อย ผู้บังคับบัญชาขาดความเข้าใจและได้รับข้อมูลจากผู้ใต้บังคับบัญชาน้อยมาก ไม่มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การสื่อสารมักมาจากเบื้องบนลงสู่เบื้องล่าง ผลผลิตของงานต่ำ ในทางตรงกันข้ามบรรยากาศแบบมีส่วนร่วมนั้น สมาชิกในองค์การมีความเชื่อมั่น และไว้วางใจซึ่งกันและกัน ข้อมูลข่าวสารมีการสื่อสารกันทุกรูปแบบ ทุกคนมีความรู้สึกมีอิสระ

มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ผู้บังคับบัญชามีความเข้าใจผู้ใต้บังคับบัญชาสูง รวมทั้งผู้ใต้บังคับบัญชามีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็นและมีโอกาสในการร่วมตัดสินใจ และกำหนดเป้าหมายขององค์การด้วย จึงทำให้ทุกคนมีความพึงพอใจในงานสูง มีความคิดสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบ ผลสำเร็จของงานสูง ซึ่งคุณภาพของการตัดสินใจนั้น ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับคุณภาพของข้อมูลข่าวสาร (สวดี ปภากจน์ 2529:7 และ ลิเคิร์ต (Likert 1961 อ้างถึงใน สมยศ นาวิการ 2525:257) เชื่อว่าการกระจายอำนาจ จะทำให้ผู้บริหารได้รับการพัฒนาด้วย และจากผลการวิจัยของวอร์ธวิลโล จันทรภา และคณะ (2523) พบว่าสภาพการปฏิบัติงานมีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงาน แต่ยังไม่ปรากฏงานวิจัยเกี่ยวกับความสามารถในการตัดสินใจกับบรรยากาศองค์การในประเทศไทยโดยตรงมาก่อนเลย

ความสามารถในการบริหาร เนื่องจากว่า กิจกรรมการบริหารมีมากมาย ซึ่งแต่ละกิจกรรมการบริหารนั้น จะเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจอยู่ทุกขั้นตอน ฉะนั้นเมื่อผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารสูง ก็จะมีความสามารถในการตัดสินใจสูงด้วย โดยมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของคอร์โคแรน (Corcoran 1981:166-167) พบว่าความสามารถในการตัดสินใจมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการบริหาร

จากที่กล่าวมาแล้ว ความสามารถในการตัดสินใจ จะเกิดขึ้นได้ ต้องมีปัจจัยหลายประการ จึงเป็นเหตุผลที่สนับสนุนให้ผู้วิจัย ตั้งสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 อายุ สถานภาพสมรส ประสบการณ์ในการทำงานเป็นพยาบาลหัวหน้าตึก ระดับการศึกษา คุณลักษณะความเป็นชาย อัตราส่วนทัศนคติ ความสามารถในการบริหาร และบรรยากาศองค์การมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการตัดสินใจของพยาบาลหัวหน้าตึก

สมมติฐานข้อที่ 2 อายุ สถานภาพสมรส ประสบการณ์ในการทำงาน เป็นพยาบาลหัวหน้าตึก ระดับการศึกษา คุณลักษณะความเป็นหญิง-ชาย อัตราส่วนทัศนคติ

ความสามารถในการบริหารและบรรยากาศองค์การ จะร่วมกันทำนายความสามารถในการตัดสินใจของพยาบาลหัวหน้าศึกษาได้

ข้อตกลงเบื้องต้น

พยาบาลหัวหน้าศึกษาสามารถประเมินพฤติกรรมการตัดสินใจ อคติโนทัศน์ คุณลักษณะความเป็นหญิง-ชาย ความสามารถในการบริหาร และบรรยากาศองค์การ ของตนเองได้อย่างถูกต้อง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ปัจจัยอิสระ หมายถึง สิ่งที่เราคาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการตัดสินใจ ที่เลือกมาศึกษามี 8 ประการ ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส ประสบการณ์ในการทำงานเป็นพยาบาลหัวหน้าศึกษา ระดับการศึกษา คุณลักษณะความเป็นหญิง-ชาย อคติโนทัศน์ ความสามารถในการบริหาร และบรรยากาศองค์การร่วมกันพยากรณ์ความสามารถในการตัดสินใจ

ความสามารถในการตัดสินใจ หมายถึง การที่บุคคลสามารถคัดเลือกเอาทางเลือกที่เหมาะสม หรือดีที่สุด สถานการณ์นั้น ซึ่งมีอยู่หลายทางเลือก โดยได้ผ่านกระบวนการต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ การวิเคราะห์ประเด็นของปัญหา มีการรวบรวมข้อมูลหาทางเลือกหลาย ๆ ทางเลือก ประเมินทางเลือกต่าง ๆ ตามข้อมูลที่ได้และวัตถุประสงค์ขององค์การ และทำการคัดเลือกทางที่ดีที่สุด ซึ่งการวิจัยครั้งนี้วัดเป็นคะแนนโดยใช้แบบวัดพฤติกรรมการตัดสินใจที่วัดในพฤติกรรมทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความเชื่อมั่น ความคิดสร้างสรรค์ ความยืดหยุ่น วิจารณ์ญาณ และด้านความมีเหตุผล แบบวัดเป็นแบบมาตรประเมินค่า 5 ระดับ ซึ่งวัดในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ความเชื่อมั่น หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้ทำการตัดสินใจแสดงออกถึงการมีความมั่นใจ แน่ใจ หรือกล้ากระทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงลงไปตามที่ตนตั้งใจเอาไว้ ถึงแม้จะมีเหตุการณ์ หรือสิ่งอื่นใดมาเป็นอุปสรรคก็ไม่ย่อท้อ ยังคงตั้งใจ

กระทำสิ่งนั้นต่อไปอีก โดยมีความมั่นใจว่าตนเองจะสามารถกระทำได้ด้วย ความสำเร็จ ลุล่วง และถูกต้องเหมาะสม ซึ่งวัดออกมาเป็นคะแนนด้วยแบบวัดพฤติกรรมการตัดสินใจด้านความเชื่อมั่น 5 ระดับ จำนวน 11 รายการ

ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้ทำการตัดสินใจได้แสดงออกถึงการได้นำเอาสิ่งต่าง ๆ มาประกอบกันเข้าเป็นสิ่งใหม่ ๆ หรือผลิตสิ่งใหม่ให้เกิดขึ้น ตลอดจนการรู้จักนำเอานวัตกรรมและความรู้ใหม่ ๆ มาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการทำงาน ซึ่งรวมทั้งความคิดและการกระทำด้วย วัดออกมาเป็นคะแนนด้วยแบบวัดพฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์ 5 ระดับ จำนวน 9 รายการ

ความยืดหยุ่น หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้ทำการตัดสินใจได้แสดงออกถึงการปรับเปลี่ยน และตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ได้ดี ทั้งความคิดและการกระทำ ยอมปรับเปลี่ยนความคิดและการกระทำของตนเองได้ วัดออกมาเป็นคะแนนด้วยแบบวัดพฤติกรรมความยืดหยุ่น 5 ระดับ จำนวน 10 รายการ

วิจารณ์ญาณ หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้ทำการตัดสินใจได้แสดงออกถึงการกระทำที่กระทำลงไปด้วยการพิจารณา วิเคราะห์ มีการประเมินเหตุการณ์ สามารถแบ่งแยกความจำเป็น และไม่จำเป็นได้ มีการคำนึงถึงความถูกต้อง เหมาะสม ยุติธรรมและกฎเกณฑ์ ตลอดจนมีการกำหนดหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องไว้ก่อน วัดออกมาเป็นคะแนนด้วยแบบวัดพฤติกรรมความวิจารณ์ญาณ 5 ระดับ จำนวน 8 รายการ

ความมีเหตุผล หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้ทำการตัดสินใจได้แสดงออกถึงการกระทำที่ได้กระทำอย่างมีระบบระเบียบ มีขั้นตอน ความเป็นเหตุเป็นผล และจะมีการประเมิน วิเคราะห์ วางแผน และปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ตลอดจนการกระทำที่สามารถให้เหตุผลของการกระทำนั้น ๆ ได้ วัดออกมาเป็นคะแนนด้วยแบบวัดพฤติกรรมความมีเหตุผล 5 ระดับ จำนวน 12 รายการ

คุณลักษณะความเป็นหญิง-ชาย หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเอง ในด้าน ทัศนคติ ค่านิยม และการกระทำต่าง ๆ ของตนเอง ที่แสดงออกถึงลักษณะเฉพาะของความเป็นหญิงหรือชาย ซึ่งวัดเป็นคะแนน ด้วยแบบวัดบุคลิกภาพ เอ็มเอ็มพีไอ ในส่วนบุคลิกภาพ ความเป็นหญิง-ชาย ผู้วิจัยได้ปรับมาจากแบบวัดคุณลักษณะความเป็นหญิง-ชายของเกษมศักดิ์ ภูมิศรีแก้ว วัดออกมา แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

คุณลักษณะความเป็นหญิงสูง หมายถึง บุคคลที่มีลักษณะ อ่อนแอ อ่อนไหวง่าย วิตกกังวลสูง ชอบช่วยเหลือผู้อื่น พึ่งพาคนอื่นสูง ชอบแก้ปัญหาในด้านรูปธรรมมากกว่านามธรรม ซึ่งวัดออกมาเป็นคะแนนจากแบบวัดคุณลักษณะความเป็นหญิง-ชาย ได้คะแนนตั้งแต่ 38 คะแนนขึ้นไป

คุณลักษณะความเป็นชายสูง หมายถึง บุคคลที่มีลักษณะเข้มแข็ง ก้าวร้าว ชอบเสี่ยง มีเหตุผล เป็นตัวของตัวเอง ชอบแก้ปัญหาที่เป็นนามธรรม ซึ่งวัดออกมาเป็นคะแนนจากแบบวัดคุณลักษณะความเป็นหญิง-ชาย ได้คะแนนตั้งแต่ 28 คะแนนลงไป

คุณลักษณะไม่บ่งชี้ความเป็นหญิงหรือชายสูง หมายถึง บุคคลที่มีลักษณะที่แสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม ไม่ก้าวร้าว มีเหตุผล เข้มแข็ง เป็นตัวของตัวเอง และสุขภาพ ซึ่งวัดออกมาเป็นคะแนนจากแบบวัดคุณลักษณะความเป็นหญิง-ชาย ได้คะแนนอยู่ระหว่าง 29-37 คะแนน

อัครมโนทัศน์ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเองในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านร่างกาย และบุคลิกภาพ ความสามารถในการศึกษา ความสามารถในการสังคม และด้านอารมณ์ ความรู้สึกและอุปนิสัย ซึ่งวัดออกมาเป็นคะแนน โดยใช้แบบวัดอัครมโนทัศน์ เป็นแบบมาตราประเมินค่า 7 ระดับ จำนวน 25 รายการ สัดสินออกมาเป็น 3 ระดับ

อัครมโนทัศน์บวก หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเองในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับสูง วัดออกมาเป็นคะแนนด้วยแบบวัดอัครมโนทัศน์มีคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 5.00-7.00 คะแนน

อัครมโนทัศน์ปานกลาง หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเองในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลาง วัดออกมาเป็นคะแนนด้วยแบบวัดอัครมโนทัศน์ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.00-4.99 คะแนน

อัครมโนทัศน์ลบ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเองในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับต่ำ วัดออกมาเป็นคะแนนด้วยแบบวัดอัครมโนทัศน์ มีคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-2.99 คะแนน

ความสามารถในการบริหาร หมายถึง พฤติกรรมที่พยาบาลหัวหน้าตึกแสดงออกถึงความสามารถในการเป็นผู้นำกลุ่ม เพื่อให้การดำเนินงานต่าง ๆ ไปสู่เป้าหมายของหน่วยงานที่กำหนดไว้ รวมทั้งเพื่อการแก้ปัญหา การบำรุงขวัญ และกำลังใจของคนในหน่วยงานด้วย ซึ่งแสดงออกมาในการบริหารงานและผู้ร่วมงานสังเกตเห็นได้ วัตถุประสงค์ออกเป็นคะแนน โดยใช้แบบวัดพฤติกรรมการบริหาร ซึ่งวัดพฤติกรรมใน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านกิจสัมพันธ์ และด้านสัมพันธภาพ ลักษณะแบบวัดเป็นแบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ มีทั้งหมด 34 รายการ ดังนี้ คือ

1. ด้านกิจสัมพันธ์ หมายถึง พฤติกรรมที่พยาบาลหัวหน้าตึกได้แสดงออกถึงการมุ่งงาน และผลของงานเป็นหลักในการดำเนินงาน โดยมีการวางแผน การดำเนินงานไว้อย่างดี มีการกำหนดทิศทางของการติดต่อสื่อสาร การประสานงาน และวิธีดำเนินงาน โดยมุ่งให้บรรลุตามเป้าหมายขององค์การ

2. ด้านสัมพันธภาพ หมายถึง พฤติกรรมที่พยาบาลหัวหน้าตึกได้แสดงออกถึงการมุ่งสร้างความเป็นมิตรที่ดี มีความไว้วางใจผู้ร่วมงาน มีความเคารพ นับถือซึ่งกันและกัน ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นเป็นไปอย่างอบอุ่นและเป็นกันเอง

บรรรยากาศองค์การ หมายถึง การรับรู้ หรือความเข้าใจที่พยาบาลหัวหน้าตึกมีต่อสภาพในการปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่ปฏิบัติงานอยู่ เช่น โครงสร้าง การให้ผลตอบแทน กระบวนการบริหาร ได้แก่ การตัดสินใจสั่งการ การติดต่อสื่อสารและพฤติกรรมของคนในองค์การ ซึ่งประกอบด้วย ความเอาใจใส่ ความอบอุ่น การให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน ซึ่งวัดเป็นคะแนนโดยแบบวัดบรรยากาศองค์การของหน่วยงานที่พยาบาลหัวหน้าตึกสังกัดอยู่ ซึ่งแสดงออกมาเป็น 4 แบบของบรรรยากาศองค์การ ซึ่งได้แก่

1. แบบเผด็จการ หมายถึง บรรรยากาศที่แสดงถึงการบริหารแบบหนึ่งซึ่งบ่งชี้ว่า องค์การนั้นผู้บริหารมีความไว้วางใจและมีความจริงใจต่อผู้ร่วมงานน้อยมาก มีการรงใจให้ทำงานโดยการบังคับ มีการติดต่อสื่อสารแบบทางเดียวจากผู้บริหารไปยังผู้ร่วมงานและการตัดสินใจต่าง ๆ ภายในองค์การเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสูงสุด ซึ่งวัดออกมาเป็นคะแนน จากแบบวัดบรรยากาศองค์การ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.00-1.49

2. แบบเผด็จการแบบมีศิลป์ หมายถึง บรรรยากาศที่แสดงถึงการบริหารแบบหนึ่งซึ่งบ่งชี้ว่า องค์การนั้น ผู้บริหารมีท่าทีไว้วางใจต่อผู้ปฏิบัติงาน

มีวิสัยสูงใจ โดຍให้รางวัล แต่บางครั้งมีการบังคับบ้าง ยอมให้การสื่อสารจากผู้ร่วมงานไปสู่ผู้บริหารบ้าง ผู้บริหารทำเหมือนขอความคิดเห็นและยอมรับความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน แต่จริง ๆ ไม่ว่าจะนโยบายหรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ จะถูกกำหนดโดยผู้บริหารเท่านั้น แต่ก็อนุญาตให้ผู้ร่วมงานตัดสินใจได้ด้วยในระดับหนึ่ง ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับนโยบายที่ผู้บริหารได้วางไว้แล้ว ซึ่งวัดออกมาเป็นคะแนนจากแบบวัดบรรยากาศองค์การ มีคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49

3. แบบปรึกษา หมายถึง บรรยากาศที่แสดงถึงการบริหารแบบหนึ่งซึ่งบ่งชี้ว่า องค์การนั้น ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหาร ให้ความไว้วางใจและมีความจริงใจต่อผู้ร่วมงาน มีการขอคำปรึกษาและคำแนะนำจากผู้ร่วมงาน เพื่อกำหนดแนวทาง หรือใช้ในการตัดสินใจอยู่เสมอ มีการสูงใจในการทำงานด้วยการให้รางวัลมาก การติดต่อสื่อสารเป็นแบบสองทางอย่างสมบูรณ์ มีนโยบายกว้าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน แต่การตัดสินใจที่สำคัญจะเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร ซึ่งวัดออกมาเป็นคะแนนจากแบบวัดบรรยากาศองค์การ มีคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.49

4. แบบมีส่วนร่วมหรือแบบทีม หมายถึง บรรยากาศการบริหารแบบหนึ่งซึ่งบ่งชี้ว่า องค์การนั้น ผู้บริหารให้ความไว้วางใจ และความจริงใจต่อผู้ร่วมงานเกือบทุก ๆ เรื่อง มีการนำเอาข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นของผู้ร่วมงานไปบริหารอย่างสร้างสรรค์ มีการสูงใจให้ทำงานด้วยรางวัล มีการสื่อสารทุกรูปแบบอย่างเสรี ผู้บริหารกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานตัดสินใจในการปฏิบัติงานร่วมกันภายในกลุ่ม ซึ่งวัดออกมาเป็นคะแนน จากแบบวัดบรรยากาศองค์การ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.50-4.00

พยาบาลหัวหน้าตึก หมายถึง ผู้ที่มีคุณสมบัติเป็นพยาบาลวิชาชีพตามพระราชบัญญัติสภาการพยาบาล พ.ศ. 2528 ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย รับผิดชอบในการบริหารจัดการบุคลากรภายในตึกและให้บริการการพยาบาล

โรงพยาบาลสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย หมายถึง โรงพยาบาลที่สังกัดอยู่ในคณะแพทยศาสตร์ ทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งมีอยู่ 5 แห่งคือ โรงพยาบาลศิริราช

โรงพยาบาลรามธิบดี   โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่   โรงพยาบาล
ศรีนครินทร์ และโรงพยาบาลสงขลานครินทร์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ทราบปัจจัยต่าง ๆ ที่จะทำให้พยาบาลหัวหน้าตึกมีความ
สามารถในการตัดสินใจ
2. เพื่อให้ผู้บริหารทางการพยาบาลได้ใช้ปัจจัยพยากรณ์เหล่านั้นเป็น
แนวทางในการพัฒนาบุคลากร กำหนดคุณสมบัติของพยาบาลหัวหน้าตึก และ
เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาของวิชาชีพการพยาบาลได้